

VERENIGING oud harlingen

opgericht 8 november 1954

College van Burgemeester en wethouders
van de gemeente Harlingen
Postbus 10.000
8860 HA Harlingen

Betreft: zienswijze voorontwerp bestemmingsplan Binnenstad en Veerhaventerrein

Harlingen, 24 juli 2012

Geacht college,

De mogelijkheid bestaat een zienswijze in te dienen betreffende het voorontwerp bestemmingsplan Binnenstad en Veerhaventerrein. De vereniging Oud Harlingen maakt graag van die gelegenheid gebruik. Onze reactie bestaat uit drie delen:

1. Een aanmerking op de presentatie van het plan
2. Zeven specifieke inhoudelijke aandachtspunten
3. Een reeks op- en aanmerkingen, bladzijdegewijs, over diverse artikelen

1. Zoek de 10 verschillen

Van een betrokken ambtenaar begrepen wij dat de belangstelling voor het voorontwerp niet daverend is. Op een informatiemiddag meldde zich niemand en tot ongeveer een week geleden was er ook nog geen enkele reactie binnen. Dat ligt niet aan de betrokkenheid van inwoners bij hun stad, weten wij bij Oud Harlingen uit ervaring. En uit de wekelijkse 'interviews' in de Harlinger Courant blijkt dat ook veel 'nieuwe' Harlingers de stad een warm hart toedragen.

Een verklaring voor de geringe respons zou kunnen zijn dat het geen sinecure is uit te zoeken op welke punten het plan afwijkt van de huidige versie. Het is niet duidelijk van welke plekken in de binnenstad en de Veerhaven de bestemming is aangepast, of op welke punten een ander beleid wordt voorgestaan. Toch zal het bureau, dat het plan voor u maakte, aan het werk zijn gezet met een bepaalde opdracht en een lijstje van te verwerken wensen. Zo'n lijstje van verschillen met het huidige bestemmingsplan zou ons en andere belangstellenden houvast geven om te reageren. Nu voelen wij het als de puzzel 'zoek de tien verschillen', waarbij wij moeten proberen uit te vinden waar het beleid ten goede of juiste ten kwade wordt veranderd. Dat kan de bedoeling niet zijn.

Wij pleiten voor transparantie. Maak voortaan expliciet waar de veranderingen in zitten, dan kan elke belanghebbende gericht kijken of dat een verbetering is.

VERENIGING oud harlingen

opgericht 8 november 1954

2. Inhoudelijke aandachtspunten

Oud Harlingen heeft diverse wensen die wij in onze regelmatige overleggen met uw college naar voren brengen en ook kenbaar maken aan de ambtenaren die hiermee belast zijn. De punten die onzes inziens het bestemmingsplan raken, noemen we hierna.

2a. Openbaarheid van de stegen

Oud Harlingen heeft het voorontwerp nagezien op de bestemmingen van de stegen. In bijna alle staat als bestemming 'verkeer' genoemd, terwijl bijna geen van de stegen 'verkeer' in de zin van artikel 16.1 van de Regels kan bevatten of bevat. Overigens kan er ook geen regel worden gevonden die het begrip 'verkeer' en 'verkeer- en verblijfsvoorzieningen' anders definieert dan in artikel 16.1 onder a en b.

De beredenering in de toelichting en de uniforme toekenning van bestemming voor de stegen is dus niet helder. Er mist bovendien een eenduidig en helder vastgelegd beleid.

De vraag is of de bestemming van een van de stegen is gewijzigd. Zo ja, waarom? Zo nee, wat betekent de bestemming 'verkeer' in die gevallen? Waar in het voorontwerp bestemmingsplan is geregeld hoe met de stegen om te gaan?

Oud Harlingen beschouwt de stegen als een van de meest karakteristieke elementen van de binnenstad, die het waard zijn beschermd en behouden te worden. Uitgangspunt daarbij moet zijn dat de stegen openbaar toegankelijk blijven. Ruim acht jaar geleden heeft de gemeente in samenwerking met onze vereniging flinke stappen gezet om tot een duidelijk beleid voor de stegen te komen. Besluitvorming in de gemeenteraad heeft uiteindelijk echter niet plaatsgevonden. Daardoor is tot op heden onduidelijk hoe om te gaan met de stegen. Punten als naamgeving, bebording, (her)bestrating, verlichting, onderhoud en afsluiting van stegen blijven jaar na jaar geheel of gedeeltelijk in de lucht hangen. Dit voorjaar spraken we daarom met u af dat Oud Harlingen dit najaar zelf met meer uitgewerkte voorstellen zal komen. Zo willen wij bijvoorbeeld dat naast aanwonenden ook stadsgidsen een sleutel krijgen van de drie stegen die door omwonenden afgesloten kunnen worden, en dat illegaal afgesloten stegen weer toegankelijk worden gemaakt. Ook werken wij er aan stegen hun verloren gegane, historische naam terug te geven.

Moet dit nieuw vorm te geven stegenbeleid eigenlijk (ook) niet in het bestemmingsplan worden opgenomen, wellicht als bijlage?

2b. Eigen stoepen handhaven

In het voorontwerp vonden wij nergens een bepaling dat eigen stoepen gehandhaafd dienen te blijven. Zoals bij de laatste fase van de herinrichting van de binnenstad is gebleken gaan, ondanks overleg met Oud Harlingen, zo nu en dan toch weer meer of minder zichtbare elementen in het straatbeeld verloren. Bescherming en behoud kunnen dus niet duidelijk genoeg worden vastgelegd.

Onze vraag nu: waar is de bescherming van eigen stoepen wel te vinden als het niet thuishoort in het bestemmingsplan?

VERENIGING oud harlingen

opgericht 8 november 1954

2c. Geeltjes en bestratingen in historische stadsdelen

Noch in het bestemmingsplan, noch in de Welstandsnota staat iets over de historisch hier veel gebruikte geeltjes en overige bestrating van de historische delen van deze stad. Is het niet verstandig dat wel te doen? En waar zou dat dan het beste kunnen? Wij vernemen gaarne uw beargumenteerde mening hierover.

2d. Dakterrassen

Oud Harlingen vraagt zich af, gezien ook enkele recente voorvallen in de historisch waardevolle binnenstad en Havenkwartier, of in het bestemmingsplan niet bepalingen moeten worden opgenomen die duidelijk regels stellen aan het aanbrengen van (zichtbare) dakterrassen.

Wij zijn van mening dat dit wenselijk is, nu de intentie van de stad toch is de aanwezige ruimtelijke kwaliteit te behouden en te versterken. Zaken als dakterrassen kunnen stevig afbreuk doen aan een zorgvuldig gerestaureerde straatwand of een prachtig pand. Mocht het college een andere mening zijn toegedaan, dan vernemen wij graag waarom dit niet in het bestemmingsplan kan worden geregeld en waar een en ander dan wel afdoende kan worden bepaald.

2e. Kleurstellingen vaststellen voor historische stadsdelen

In het bestemmingsplan is hierover niets opgenomen. Is het niet wijzer dit wel te doen? Weliswaar staat er nu iets over kleurgebruik in de Welstandsnota, maar deze wordt vernieuwd en bovendien prevaleren bij tegengestelde belangen uiteindelijk bepalingen uit het bestemmingsplan. Ons voorstel is derhalve kaders op dit gebied in het bestemmingsplan vast te leggen.

2f. Reclameuitingen.

Met name in het plangebied is het van groot belang dat niet onbepaald reclameuitingen op, aan of voor gevels kunnen worden gespannen, getimmerd of anderszins worden aangebracht. In het centrum zien we nu her en der voorbeelden van borden en spandoeken die de aantrekkelijkheid van de stad bepaald niet vergroten. In het voorontwerp is per deelgebied globaal een dergelijke verandering omgevingsvergunningsplichtig verklaard. Maar welke zijn de omstandigheden waaronder een omgevingsvergunning kan worden verkregen? Is het niet wijs de eisen waaraan reclameuitingen moeten voldoen helder en eenduidig in de Regels op te nemen?

Verder zouden wij heel graag een overgangsbepaling zien, waardoor reclameuitingen al die zonder vergunning zijn aangebracht, alsnog vergunningsplichtig worden. Hoe staat het college tegenover dit idee?

2g. Bruggen

Over bruggen en het behoud daarvan, tegen de achtergrond van hun vaak historische vorm, hebben wij niets in het voorontwerp aangetroffen. Toch zijn de bruggen, net als de stegen, kenmerkende elementen van de stad.

VERENIGING oud harlingen

opgericht 8 november 1954

Ze vergroten het woonplezier van de eigen inwoners en vormen onderdeel van de mix aan grachten, panden, monumenten en andere historische objecten die Harlingen zo aantrekkelijk maken voor toeristen. Oud Harlingen is er voorstander van beheer en behoud van de bruggen duidelijk te regelen. Wij vragen ons af waarom dit voorontwerp daar niet in voorziet en waar het dan wel geregeld zou kunnen worden.

De bovenstaande opmerkingen zijn er - zoals gezegd ook vanuit economisch oogpunt - op gericht het historische stadsbeeld van Harlingen zoveel mogelijk te beschermen en dit duidelijk in regelgeving vast te leggen. Dat betekent wat ons betreft niet dat er geen ruimte meer kan zijn voor moderne inbreidingen. Ook in Harlingen zijn daar goede voorbeelden van. Wat in de Welstandsnota van 2003 ten aanzien van de binnenstad en het Veerhaventerrein is verwoord, is echter erg beperkt. Het geeft juridisch bovendien te weinig houvast, als het om tegenstrijdige inzichten gaat. Eenduidiger en helderder verwoorden zou een betere bescherming van ons erfgoed bevorderen.

3. Opmerkingen bij diverse artikelen

Hieronder volgen bladzijdegewijs opmerkingen die ons bij het lezen van het voorontwerp zijn opgevallen. Allereerst echter een algemene vraag over de rechtskracht van de toelichting. Heeft de toelichting enige rechtskracht, mocht het tot geschillen komen die door de rechter moeten worden beoordeeld, of is het juridisch verstandiger wat in de toelichting vermeld staat ook in de regels vast te leggen?

Ad bladzijde 19 van de toelichting, aanvangsregel van de laatste alinea

Hoe wil het gemeentebestuur handhaven dat er geen andere winkelcentra met kleine detailhandel elders in de gemeente ontstaan? En hoe wil het gemeentebestuur bereiken dat detailhandel geclusterd wordt in de binnenstad?

Oud Harlingen vindt noch in de verdere teksten, noch in de regels aanknopingspunten die verduidelijken hoe dit dan gerealiseerd gaat worden. Wij zijn benieuwd of het college al stimulerende voorzieningen op het oog heeft.

Ad bladzijde 20, eerste alinea, watersportvoorzieningen

Hier wordt volledig voorbijgegaan aan het feit dat in de Zuiderhaven en de Noorderhaven de economisch voor Harlingen zo belangrijke bruine vloot ook ligplaatsen heeft. Juist vanuit historisch perspectief van Harlingen als havenstad dient deze alinea dringend te worden aangevuld. Wij pleiten er voor het faciliteren van de bruine zeilvaart vast te leggen.

Wat is het college van plan te doen aan het verhogen van de aantrekkelijkheid van Harlingen als haven, met name ook de Noorderhaven en de Zuiderhaven, vanouds werkhavens, voor de historische zeilvaart? Is dit terug te vinden in het voorontwerp en zo ja, waar?

Als het college van mening is dat dit niet in het voorontwerp hoort, kan het college dan beargumenteerd uitleggen waarom hier wel wordt gesproken over een upgrade van de voorzieningen voor de 'polyester' vloot?

VERENIGING oud harlingen

opgericht 8 november 1954

Ad Welstandsnota 2003

Oud Harlingen vraagt zich af of deze nota voldoende bescherming biedt nu het college bij een bouwwerk, waar iets eenduidigs als 'verticale gevelopeningen' worden geëist, op basis van deze nota toestaat dat er horizontale gevelopeningen komen – we kunnen dagelijks 'genieten' van de bijdrage die dit bouwwerk aan onze monumentale stad biedt en van de wijze waarop diezelfde stad achter deze kolos is verdwenen. De Welstandsnota is, met andere woorden, een papieren tijger gebleken.

Is het daarom niet wijzer de passages uit de Welstandsnota die het plangebied van dit voorontwerp betreffen, in danig aangescherpte vorm in de regels op te nemen ?

Ad bladzijde 21, Veerhavengebied

Hoe moet worden gelezen dat 'de kwaliteit van het verblijfsgebied wordt gehandhaafd' in relatie tot de daaropvolgende zin: 'De tamelijk indifferente vormgeving van de bestaande bebouwing is niet maatgevend'?

Kunt u de zinsnede 'Bij verbouw of bij nieuwbouw zullen de veranderingen het specifieke karakter van de plek moeten versterken' in dit verband beter en concreter specificeren? – wij zitten nu als stad immers nog tientallen jaren met ongewenste erfenissen die tot stand konden komen omdat er geen concreter houvast was vastgelegd.

Met name ook in verband met eventuele verdere ver- en bebouwing van dit gebied klemmt de vraag of dit nog wel is toegestaan aan de rand van het werelderfgoed Waddenzee, waar strikte beschermingsmaatregelen nu zijn vastgelegd in wetgeving en de Structuurvisie van de Provincie, ook over de ongewijzigde skyline van onze historische stad.

Heeft het college de desbetreffende strengere wetgeving er op nagezien (nergens staat dit vermeld) en zo ja, welke wetten en beslissingen van hogere overheden ?

Ad bladzijde 31, Detailhandel en externe veiligheid

Er ontbreken een groot aantal pensions en bed- en breakfast gelegenheden op de detailkaart.

Ad bladzijde 35, Hinder van bedrijven en voorzieningen

Oud Harlingen is van mening dat door de komst van de EVT in het Veerhavengebied wel degelijk de verkeersstromen zijn toegenomen. Is hier geen nader onderzoek naar nodig en wellicht een aanpassing van het voorontwerp?

Ad bladzijde 45, in Toelichting op bestemmingen: Groenvoorzieningen.

Aldaar wordt bepaald dat in groengebieden toch een gebouw kan worden gebouwd indien die niet groter is dan 15 m2 en 3 meter hoog. Oud Harlingen is benieuwd naar de zin van deze bepaling. Dit wordt ook verder nergens in het voorontwerp toegelicht.

Het komt Oud Harlingen verstandig voor het bebouwen van de weinige groenvoorzieningen volledig te verbieden. Deelt het college dat voorstel?

VERENIGING oud harlingen

opgericht 8 november 1954

Ad Regels

Vooraf: in het gehele voorontwerp is sprake van 'bevoegd gezag'. Dit begrip wordt echter nergens gedefinieerd, ook niet in de SVBP. Daar waar in de wet sprake is van nadere eisen, die door het college van burgemeester en wethouders kunnen worden opgelegd binnen de bepalingen van een bestemmingsplan, is het wel zinvol te weten of hier grenzen aan delegatie en mandatering zijn gesteld en wie in welk geval het bevoegd gezag is: de raad of het college. Oud Harlingen is benieuwd naar uw verduidelijking op dit punt.

Dit klemt te meer daar in de Regels ook veel mogelijkheden tot afwijking van die regels wordt gegeven. Is dat in deze mate nodig? Want zo kan vrijwel altijd tot een uitzondering worden besloten. En de ervaring heeft ons geleerd dat gerechtelijk afdwingen van de regels zo lang duurt dat de werken al zijn verricht voor de rechter tot een uitspraak kan komen. De aanbouw in de Vijverstraat is in dit verband een zeer recent voorbeeld. Een verzoek tot voorlopige voorziening had voor Oud Harlingen geen zin meer, nu de aanbouw al grotendeels was gerealiseerd – overigens mede omdat de gemeente het verzoek tot een bouwstop niet wilde honoreren.

Zijn alle afwijkingen van de regels wel noodzakelijk? Dat is voor Oud Harlingen een belangrijke vraag omdat de lijst van door de gemeente verleende vrijstellingen, om niet-passende plannen toch mogelijk te maken, wel lang begint te worden. Eerder stelde de Erfgoedinspectie vast dat de gemeente niet altijd vasthoudt aan de bestemmingsplanvoorschriften inzake schaal en maatvoering, maar 'vaak de mogelijkheden tot binnenplanse vrijstelling als maatstaf hanteert.' Met andere woorden: niet de oorspronkelijke intentie van de gestelde regels, maar de uiterste grens op basis van vrijstellingen wordt eigenlijk als uitgangspunt gehanteerd. Daarmee verliest de vrijstelling het karakter van een zeldzame uitzondering.

De Erfgoedinspectie stelt verder: 'Daarmee wordt te gemakkelijk uitgegaan van het initiatief van een ontwikkelaar, die om planeconomische redenen bij voorbaat de uiterste grenzen opzoekt. De consequentie hiervan is dat op enkele plaatsen in de stad de verhouding tussen nieuwbouw en de oude omgeving niet passend is.'

Met het voorliggende voorontwerp wordt geen gehoor gegeven aan deze fikse kritiek. Integendeel: de lijn van uitzonderingen wordt voortgezet. Dit klemt temeer omdat gebleken is dat de rechterlijke macht geen oordeel wil vellen over de beoordelingsruimte die het college in dergelijke gevallen toekomt. Bij vrijstellingen is het voldoende dat het college 'iets' vindt, zonder dat daarbij nog aangegeven hoeft te worden hoe de pro's en contra's tegen elkaar zijn afgewogen. Verweer is daarom niet mogelijk.

Gaarne verneemt Oud Harlingen een beargumenteerd standpunt van het college voor elk van de in de regels voorgenomen mogelijkheden tot afwijking.

Wat betreft artikel 1.14: hierin is het begrip 'bouwen' overeenkomstig de SVBP opgenomen, maar de vraag rijst wel of naast vergroten van het gebouw, dat wel is opgenomen, verkleinen van het gebouw hier niet onder valt. Wij zien dit graag aangepast.

VERENIGING oud harlingen

opgericht 8 november 1954

Binnentuinen

Is het college van mening dat ons gezamenlijke uitgangspunt de oude nog bestaande stadsbinnentuinen tot niet bebouwbaar groen en tuin te bestemmen nu in afdoende mate is vastgelegd in het voorontwerp in artikel 15 van de Regels en nu elders in het voorontwerp de gebiedsbegrenzing is aangegeven ?

Artikel 16.2.b maakt het naar het idee van Oud Harlingen onmogelijk nog eenabri of bushokje te plaatsen, want dit zijn meestal overkappingen. En dat is in lid b. verboden.

Artikel 20.2 betreffende de Bouwregels geeft ontheffing van archeologisch onderzoek bij bouwoppervlakten kleiner dan 50 m². Echter, ook een oppervlakte van minder dan 50m² kan een schat aan archeologie bevatten. De aangegeven grens komt in 20.3 nog eens terug en daar mag men ook nog dieper gaan dan 50 cm. Gezien het plangebied van het voorontwerp betekent dat er veel archeologische schatten verloren kunnen gaan. Dat komt ons als niet wenselijk voor.

Gaarne verneemt Oud Harlingen uw argumenten als het college volhardt in het standpunt als nu verwoord.

Tot zover de zienswijze van de vereniging Oud Harlingen. Het bestuur ziet met belangstelling uit naar uw standpunten betreffende de verschillende in deze brief aangevoerde onderwerpen.

Met vriendelijke groeten,

Mw. A.F. Visser
voorzitter